

SLOVENSKI NAROD.

Izkaja vsak dan, izvzemši ponedeljke in dneve po praznikih, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gl., za pol leta 8 gl., za četrt leta 4 gl. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gl., za četrt leta 3 gl. 30 kr., za en mesec 1 gl. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština iznaša. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijakke velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gl. 50 kr., po pošti prejemati za četrt leta 3 gold. — Za oznanila se plačuje od četiristopne petit-vrste 6 kr., če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr., če se dvakrat, in 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani v Franc Kolmanovej hiši „gledališka stolba“. — Opravništvo, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne stvari, je v „Narodnej tiskarni“ v Kolmanovej hiši.

Ganimo se!

II.

Da naš prosti narod — ako izvzamemo jedinega Gorenjca in Korošca — večinoma varčnosti ne pozna, je sicer žalostna, a kljub temu vender znana resnica, in nič bi nam ne koristilo, ko bi to slabo stran njegovo hoteli prikrivati. Treba pa je misliti na sredstva, s katerimi bi se tej narodnej nesreči prišlo v okom, kajti le oni narodi, ki se v svojem gospodarstvu ravna po načelu varčnosti, morejo dospeti do pravega in splošnega blagostanja. Pred leti nam je gospod J. S. v ciklu krasno pisanih člankov predložil narod francoski, kako živi in gospodari, in razvideli smo iz člankov teh, ki so se vseskozi opirali na jasna statistična data, da ima narod francoski svoje obćudovanja vredno blagostanje, za katero ga zavidajo vsi ostali narodi, zahvaliti le varčnosti, ki je razširjena po vseh slojih francoske družbe.

Buditi čut varčnosti je, kakor smo uže v prvem članku omenili, namen denarnih zadrug ali tako imenovanih kmetijskih posojilnic, in kako se po njih ta namen tudi res doseže poleg prvotnega namena hitre in cene pomoči, o tem nam svedočita Češka in Moravska, kateri sta s kmetijskimi posojilnicami jako gosto posejani ter imata v njih naloženega milijone narodovega premoženja.

Ugovarjati se nam utegne, da temu namenu ustrezajo tudi hranilnice. Priznavamo to, a le pogojno. Po deželah, v katerih stanuje slovenski narod, je le malo hranilnic — na celem Kranjskem na priliko samo jedna — in vsled tega zamorejo manjše prihranke vanje ukladati le oni, ki niso od njih preveč oddaljeni, mej tem, ko se oddaljenejšim to zavaljo

prevelikih stroškov ne izplača. Predno pa bi si štedilec po manjših zneskih nabral tolikšno svoto, da bi se izplačalo romati z njo do bližnje hranilnice, zapelje ga skušnjava, da jo izda.

Pripomoček proti temu zlostanju, katerega, žal!, doslej nismo še sami odpravili vsaj deloma, da si bi to le pri nekoliko resnej volji nikakor ne bilo tako težko, dobili bomo brž ko ne v kratkem od vlade v poštini hranilnicah; kajti o tem vsaj ne more biti dvombe, da bode državni zbor dotično zakonsko osnovo sprejel. Zato si smatramo v svojo dolžnost, opozoriti domoljube po deželi na važno to napravo. Posebno velezaslužna in za blagor našega naroda vneta duhovščina naj o vsakej mogočej priliki opozoruje gospodarje in posle, da jim bode zdaj vsak najmanjši znesek in o vsakej priliki pri najbližnjem poštnem uradu mogoče vložiti na hranilnično knjižico. In gospodje učitelji naj bitstvo poštini hranilnic pojasnjujejo uže po šolah, kajti mladina, katera jim je v odgojo izročena, dorasla bode v gospodarje in gospodinje, kateri bodo tem varčnejši, čim bolj se jim je čut varčnosti ucepil v njihovih mladih letih, dokler so za vse dobro tako sprejemljivi.

To pač smelo rečemo, da bodo poštne hranilnice — ako dosežejo le za četrti del takšno udeležbo, kot po Angleškem in Francoskem — neizmerne važnosti za naš narod, katerega bodo navadile varčnosti ter ga s tem odvrnile od nepotrebne, časih preko razmer sezajoče potrate, in to bi bil zopet važen korak v zboljšanje zdanij — posebno po Spodnjem Štajarskem in Dolenjskem, kakor tudi po nekaterih krajih Notranjskega — uže do skrajne meje obupljivih materialnih razmer našega kmetovalstva. —r.

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 15. novembra.

Državni zbor imel je včeraj svojo prvo sejo. Kakor je poročal včerajšen naš telegram z Dunaja, predložil je finančni minister proračun za l. 1882, kjer se je pa pokazal precejšen primanjkljaj. Ta primanjkljaj pa prav malo straši finančnega ministra Dunajevskega, kar je tudi v svojem govoru o predloženju proračuna izrazil. On hoče držati v državi ravnotežje mej stroški in dohodki; nekaj prebitka misli dobiti finančni minister po reformi pristojbin, nekaj več bode dobila državna blagajna iz lišnega davka, dalje računa finančni minister, da se bodo dohodki dali pomnožiti z revizijo carin itd. — Vlada je predložila v prvi seji državnemu zboru naslednje predloge: Kupčijsko pogodbo in konvencijo o živinski kugi s Srbijo, dalje načrt kazenskega zakona o zločinstvih, prestopkih in pregreških, z utemeljevalnim poročilom. — Ustavoverni poslanci so imeli v nedeljo posvetovanje, v katerem so sklenili, da se stavi do vseh nemško-avstrijskih poslancev prošnja, da se za splošno varstvo nemštva in avstrijske državne ideje zedinijo v jeden strankarski klub, ki bode pobijal zdanje vlade politiko.

Ustavoverni listi denes mnogo pišo o v pokoj se podalem fzm. **Rodiču** in njega nasledniku **Jovanoviču**. Ti listi bi radi zmanjšali zasluge Rodičeve, ki si jih je pridobil v Dalmaciji, osobito pri izvedenju deželno-brambenega zakona, a vse njih preobračanje resnice ne more zasluge zmanjšati. Fzm. baron Rodič pa je imel tudi velike zasluge v Dalmaciji zaradi tega, ker se je vedno boril proti navalom tujstva. O tem piše „N. Fr. Pr.“: „Jednajst let njegovega (Rodičevega) oskrbovanja se je jedino v to vporabilo, da se je italijanski element, ustavoverna stranka Dalmacije, v kot potiskal in da se je zagotovilo Hrvatom vladarstvo v deželi.“ Novi namestnik dalmatinski, fml. Jovanovič, pa je svak barona Rodiča in gotovo bo tudi on z isto odločnostjo se boril proti

Listek.

Slavnostni govor

pri svečanosti

Štefana Modrinjaka.

Govoril Božidar Raić v Dravskem Središču na 25. den meseca septembra 1881.

Mili mi rojaki slovenski!*)

Čim boljše duša vsega naroda plameni z ljubeznijo k domovini, tem trdnjša je slava tega naroda.

Aleksander Semenovič Šiškov.

Tekoči mesec september brani v svojem naročaji v poslednjih sto letih znamenite prigodbe za človeštvo v društvenem in političnem žitku: dne 21. septembra 1792. leta proglašena je prvokrat franczka ljudovlada z načelom:

*) Na prošnjo govornika tiskano brez vsake spremembe.

narodova vrhovnost, to je, ka je narod, kateri teške dače plačuje, kruh prideluje in druga neugodna bremena nosi, sebi vladar. Republika franczka imela je v mejnarodnih razmerah ta vodila: „ljudje različnih dežel so bratje, in različni narodi imajo si po možnosti vzajemno pomagati kakor občane iste države“. — „Kdor tlači jeden narod, postaja sovražnik vseh drugih.“ — „Kdor navzdigne boj proti kateremu narodu, da bi ovrzal napredek svobode in uničil človeška prava, mora biti preganjan od vseh, ne kot navadni sovražnik, nego kot zlobnik in razbojnik“.

1812 od 15.—21. kimovca pokončal je matuško Moskvo strahoviti požar, vsled katerega potemnela je orlu franczskemu krvava slava. Napoleon I. na glasu junak in mnogo božan od dobre sreče rekel je v skrajnej predrznosti: „jeden Bog na nebu, jeden car na zemlji“; a hoteči tudi rusko moč strti, zlomil

je svojo slavo in bodočnost. Rostopšin, vojvoda ruske vojske, ukazal je užgati Moskvo, da Francezi niso našli ondi niti stroška, niti stanovanja, niti toplote; franczki borilci brez živeža na ledenem zraku opešali so povse, a Rusi ugonobili ogromno množino Francezov; Napoleon je z veliko moko ušel na ubornih sanéh. — Glej velikansko daritev, da se reši domovina in uniči poguben sovražnik.

Dne 10. kimovca 1848 bil je prehod hrvatske vojske prek Varaždinskega mosta na Ogrsko pod vodstvom slavnega bana Jelačića Josipa. Košut, pomagjarjeni Slovak, oziroma magjaron in voditelj magjarskega upora zolil je oholo: „jaz ne poznam Hrvatske na zemljevidu“, a ondašnji junaški ban pokazal mu je s svojimi sokoli, ka hrvaški narod krepko živi v prostranem domovini; — vsaj bečke upornike spokorila je hrabra desnica hrvaška.

tujstvu kakor njegov prednik. „Dt. Ztg.“ pravi: „On (Jovanović) pripada, kakor baron Rodič, slovanskej stranki. Personalne spremembe pri dalmatinskem namestništvu ne bodo imele za posledico sprememb principov v upravi.“

Vnanje države.

Ministerstvo **Gambetta** stopa z veliko težavo v življenje. Freycinet, Léon Say, Jules Ferry baje ne hoté stopiti v ministerstvo, ker se ne morejo o bodočem postopanju z Gambetto zjediniti, ker so bolj vneti za status quo, Gambetta pa hoče izvesti več reform. — Odstopajočemu ministerstvu Jules Ferryjevemu govori „Journal des Debats“ prijazne besede v slovo. Tri dejanja, pravi ta list, označujejo delovanje tega kabineta: Izvedenje marcijskih dekretov, letošnje volitve in tunezijska ekspedicija. Svoj članek pa končuje list s temi-le besedami: „Juternje ministerstvo bode, kakor nam pripovedajo, veliko ministerstvo. Mi računimo na to. Včerajšnje nij tega ošabnega imena nikdar zá-se zahtevalo, a ne sme se mu odrekati ime foristnega ministerstva. V ne menj, kakor štirinajstih mesecih je za državo zopet pridobilo pravice, katere je slabost prejšnjega ministerstva zastareti pustilo. Dežela je tako zelo vanj upala, da je poslala več republikancev, kakor jih je imela stara zbornica, v novo. Razumelo je narodne interese na zunaj varovati in narodno zastavo proti muzelmanskej barbarosti visoko v zraku vihteti“. Po najnovejših poročilih sestavljeno je novo ministerstvo tako-le: Gambetta, prezidij in zunanje zadeve (Spuller državni podtajnik); Bert, javni pouk; Campeon, vojno; Allain-Targé, finance. Freycinet, Ferry in Léon Say niso dobili portfelja.

Turčija je protestirala proti upeljavi pravizornega avstrijskega brambenega zakona v Bosni in Hercegovini, ker se z njim, kakor pravi, poseže v suverenske pravice Nj. veličanstva sultana. — V Egiptu Turčija ščuje prebivalstvo proti Evropejcem, osobito pa proti Francozom.

Portugalsko ministerstvo je demisioniralo. Državni svetnik Fontes Pereira de Mello je dobil nalog, da sestavi nov kabinet.

V **Irskej** se baje razmere boljšajo. Vojaske oblasti v Dublinu so poročile v London, da ne treba več pošiljati vojakov v Irsko. Da bi se le res boljšale te razmere.

Dopisi.

S Primorskega 3. nov. [Izv. dop.] (Iredentariji in laško sladkanje avstrijskemu cesarstvu.) Pred par tedni sem bil v uvodnem članku narisal jako ugodno stanje primorskih Italijanov, a tudi omenil sem bil, kako to božanje in podpiranje italijanskega življa od strani primorske vlade nikakor ne bode pridobilo Lahov za Avstrijo, nikakor ne bode zavarovalo jugozahodnih mej in pokrajin pred hlepenjem nenasitljive laške politike. Kratkoviden politik je, kedor izmeje Avstrijancev na obiskovanje laškega kralja zida

zanesljivo prijateljstvo mej Avstrijo in Italijo. Državi sta si uže izviroma naskriž: Avstrija se je ustvarila na podlagi zgodovinskega prava, Italija pa je postala na podlagi narodnostnega načela. Pri zdanjih razmerah je nemogoča trda zaveza mej njima, naj se njuni ministri in politiki še toliko in tako srčno mej seboj pogajajo in skladaajo. Gmotne in politične koristi dandenes približujejo države drugo drugaj ter sklepajo zanesljive, na obe strani koristne pogodbe in zaveze mej njimi. Avstriji pa Italija nijma ničesa ponuditi ter jej vsled načel svojega nastanka in obstanka tudi ničesa ponuditi ne more, ponuditi ne sme. Osebnazadrega in zadrega osamljene laške politike je gnala kralja Humberta in njegove ministre na Dunaj; naj bi bili ti še tako natančno dosegli svoje namene, Avstrija si bi s tem prijateljstvom vender ne zavarovala svojih jugozahodnih pokrajin pred požrešnim laškim molohom. Kaj pomaga, če so pred pohodom oficijelni in oficijozni časniki (n. pr. „Diritto“) proglasili, da so se razpusile vse iredentarske družbe — prav za prav prestrojile se v dobrotvorne odbore. Kdor je v Avstriji hotel slepiti samega sebe, veroval je onim praznim besedam laških ministrov Depretisa in Mancinija. A kateri previden politik bi se zanašal na tako sladkanje, če pomisli, da so razni ministri laškega kraljestva bili in so še članovi onih iredentarskih društev, če pomisli, da je Italija, t. j. italijanska vlada pogostoma zadnja leta vkupno delala z iredentariji? Ti pa neprestano na to delajo, kako bi Avstriji izvili južne Tirole in pa lepo Primorje. Da se iredentarske družbe niso razšle niti, se prestrojile, pač najočitneje priča njih delovanje, kot ga nam skoro v vsakej številki popisuje glavno njih glasilo rimska „Lega della Democrazia“. List od 28. oktobra prijavil je sledeči oklic iredentovskega odbora v Trstu, katerega naj tu poslovenim od besede do besede:

„V Trstu, 27. oktobra 1881.

Meščani!

Da bi nikdo napačno ne sodil političnih dogodkov, ki se te dni zvršujejo, primoran je mej vami bivajoči odbor razglasiti kratko spomenico, ki jo je 26. t. m. na vaše zahtevanje glavni odbor v Rimu izročil ministru vnanjih zadev.

Vzvišenost!

Malo pred najiminitnejšo stopinjo italijanske vnanje politike, namreč pred potovanjem Njih veličanstva kralja v Beč sili rodoljubje podpisani odbor, da izreče Vašej vzvišenosti, da ne bi nobena politično sila kedaj naklonila

narodno vlado, da bi — — — (tu slede veleizdajske besede. Ur.)

Zvest kot je, da bode te besede blagovoljno sprejela modra vlada kraljeva, nijma odbor pristaviti nič družega.“

Zmirom ista pesen po nerešenej Italiji, in to pesen bode italijanski narod zmirom pel, dokler ali ne doseže svojega svrha, ali mu pa Avstrija dejansko ne pokaže, da nijma ni najmanjših pravic, tudi ne onih pravic, ki izvirajo iz narodnostnega načela, do pokrajin ob Julijskih Alpah. To bodo pa pametni avstrijski državniki Italijanom pokazali le takrat, ko bodo dosledno in skrbno leta in leta podpirali v Primorskej prvotni slovanski živelj, kajti le ta zamore uspešno braniti primorske meje hudega italijanskega navala. Narodni napadi se odbijajo le z narodnim orožjem. S silo, s policijo in šušmarijo se nič ne opravi v takem boji. O tem se bi bili pač lahko zadnjih 40 let prepričali naši vladni in uradni krogi. Italijani so se mnogo namnožili ter močno ukrepili svoj živelj, čemer se nikakor ne čudimo pomislivši, da so uradni in vladni krogi celo podpirali in še podpirajo ta obstanku Avstrije toliko nevarni živelj — nasproti pa so v svojej slepoti in strasti tlačili in preganjali in še tlačijo in preganjajo Avstriji vedno zveste Slované (Slovence in Hrvate) po Primorskej.

Kdo bi zaupal italijanskim politikom, ki v največje politične zadregi in državne osamelosti iščejo in moledovajo naše pomoči. Naravnost lagali so se svetu, ko so po na pol uradnih listih raztrobili, da so se razšle in prestrojile vse iredentarske družbe. Nikjer se niso razšle, nikjer se prestvarile; dan za dnem prinašajo laški časniki, kako se sedaj v severnej Italiji, sedaj pa v srednji in južni z nova oglašajo. Glavno njih glasilo „Lega dela Democrazia“ je celo one slavnostne dneve prijavila očitni protest zoper oficijelno politiko italijanskega ministerstva. Obravnaval in sprejel se je ta protest pri javnem shodu glasovite „Associazione per Trieste e Trento — Unione di Roma“.

„Ko je vlada, pravi mej drugim ta protest, na skrivnem kovarila, molčali smo mi iredentariji, ker smo bili preslabi, da bi bili zabranili prilizovanje in plazenje vladarske hiše proti Avstriji. Berolinski shod je pognal Francijo v Afriko, Avstrijo pa v vzhodno stran; Italijo so pa vsi osleparili. Avstrija v vzhodu in Francija v Tuneziji sta nam jednako sovražni. Avstrija ima še naši deželi (Tridentinsko in Trst), za to se ž njo nikdar ne moremo za-

Tega meseca letos napil je svetli cesar Franc Jožef v Miškolci, tore na Ogrskih tleh, zdravico jegovemu veličanstvu ruskemu carju kot svojemu iskrenemu prijatelju o priliki jegovega rojstvenega dne*). Ta prikazen ima za nas Slovence osebujno vrednost.

Trg Središče slovi zbog svoje značajnosti in iskrene narodnosti blagih tržanov, in je z večinoma še domovina poštenih in značajnih narodnjakov — prava dika slovenskega rodoljuba dr. Štefana Kočubarja, ces. svetovalca in okrajnega vračnika v Celji; to poštovano Središče odločilo je na dnes prirediti dostojno slovesnost blagemu pesniku in narod-

njaku, čegar pozemeljsko lupino pokriva uže 54 let hladna gruda na Miklavševskem pokojišču, — Štefanu Modrinjaku, tega častnega trga zleženiku, da se pri njegovem rodišču okrepimo, segrejemo, vzplamenimo, navdušimo za naše narodne svetinje — čisto domoljubje in jekleno značajnost.

Slovenska krajina med Muroj in Dravoj imenuje se ne samo od naših pisateljev, nego tudi od naobraženih nepristranskih Nemcev raj Štajerske, in jaz bi pristavil, Slovenske zemlje, ker doline premrežene so mastnimi travniki in rodovitnimi njivami, brežuljki ovenčani na prisoj obilnim tršjem, a na osoj temnimi logovi, polje ponuja zlato pšenično klasje, ravnine izlasi po Murskem polji brze, čile in visoke konjeve; ljudje so krasne in močne postave, prebrisane glave, mnogo mladeničev posvečujo roditelji višim naukom; govor je odbrano panonsko narečje, blizu Ci-

rilovi in Metodovi pisavi; Slovenke prijetno prepevajo milimi in čarobno zvonečimi glasovi kakor angeli. „Tko nje slišao nije pëvat svet-svet-sveta, nezna ka ga razkošëka onkraj svëta“ (St. V.). Pokojni vladika sekovski, grof Attems, delivši poslednjič v tej rajskej okolici svetstvo potrde in jemavši slobo odtod razjokal se je bridko rekši: „tore moram ta lepi kraj, semenišče za graško bogoslovnico zgubiti?“

Za nas Slovence ima ta okolica vrednost še zato, ker ravno ta prijazni kraj lepe naše očevine podaril nam je obilo dobrih in marljivih pisateljev, kateri so pomagali naš slovenski jezik po knjigah in spisih na beli dan spravljati, pravilnejše gojiti ter ljubezen in iskrenost do njega buditi med ljudstvom in razumnistvom.

Na početku tega stoletja razvedrilo se je nekoliko nebo nad rodno slovenskim in cvetje

*) Znati je treba, ka 1849. leta na 13. den avgusta odložil je Görgey, vojvoda magjarskega upora, pri Vilagoši sabljo v roke ruskega poveljnika Paskievica, a ta je hipoma poročil v Petrograd carju vseruskemu tako: „Veličanstvo! Magjarska leži pred Vašimi nogami“.

vezati. Naj uradni listi še toliko kričé, avstrijsko-italijanska zveza je vendar najnenaravnejša reč na svetu. Stanovitna ne more biti, ker se nikakor ne sklada s koristjo italijanskega kraljestva. Italijani se nikdar niso navduševali za Avstrijo, in se tudi nikdar ne bodo navduševali.

Za nas je dunajska poravnava le skrivna pogodba mej cesarjem po božjej milosti in in našim po narodu izvoljenim kraljem. To nij nobena veljavna zaveza! Komu naj bi koristila taka poravnava? Italiji ali Avstriji? — Če zadnje, potem bi bila za nas izgubljena Trijent in Trst. Naša država se ne more nikdar zavezati z Avstrijo, dokler bode ta imela le jedno ped italijanske zemlje. Naš kralj, hvala Bogu, se lahko odpove le pravici do krone, a nikdar se ne more odpovedati pravici in časti italijanskega naroda. Če ima zaveza koristiti Italiji, potem mora nam Avstrija izročiti svoje laške pokrajine. A kaj bi mi za nje dali Avstriji? Morali bi jo podpirati na vzhodnej strani zoper svoje narodnostno načelo, a tako se bi pregrešili zoper bistveno državno podlogo, razprli se s tujimi narodi ter oškodovali lastne koristi v vzhodnih deželah.

Še dosta ostreje je govoril Riciotti v iredentarskem društvu, ki je proslavljalo mučnike v „pristavi Gloriji“. „Potovanje kralja v Beč mu je največja sramota, ki je mogla zadeti Italijo; odobravajo je le neznačajni „austriacanti“. Italijanski vladni krogi prostituvirajo narod, ker nameravajo zavezo z onim tujcem, ki se lasti še italijanske zemlje. Narod naj svetu oznani, da se neče zakriviti zaveze, ki očitno nasprotuje njegovej skupnosti, njegovemu obstanku. In vi zbrani možje (iredentarij — Associazione per Trieste e Trento) oborožite se ter pobijajte sovražnika laškega naroda, naj se uže kaže na meji, v Vatikanu ali pa v Kvirinalu.“ In silovito ploskanje je pritrnilo njegovim besedam.

A naša avstrijska vlada je preslepa, da bi pregledala nevarnost tega duha, ki se po Italiji in po Primorski širi zmirom mej večje kroge. Laška vlada se bode držala vsakatero pogodbe le toliko časa, dokler si od nasprotnika ne bode obetala večje koristi. Ko hitro jej bode zamigala ta, zapustila bode nas Avstrijance, zavezala se z našimi nasprotniki, ter o času nevarnosti nas skušala oskubiti do živega. Take izgube se more ubraniti le vsem narodom pravična Avstrija. Pravična Avstrija bode pomagala primorskim Slovanom, da bodo lahko krotili laško pohlepnost. Potem nam ne bode treba zahtevati od italijanske vlade, da naj razpusti iredentarska društva, kajti taka

društva ne bodo imela za slovansko Primorje nobenega pomena.

Domače stvari.

— (Visokodušen dar) Nj. veličanstvo presvitli cesar je v svojem in v imenu cesarjeviča Rudolfa daroval pogorelcem v Knežaku 500 gld. iz svoje privatne kase.

— (Mestni odbor ljubljanski) ima v četrtek javno sejo. Na dnevnem redu je mej drugim predlog g. Regalija, da bi se izvolil časten meščan, in istega predlog, da naj se prenaredi klavnični red tako, da bodo smeli gostilničarji prašiče klati doma, če bodo odrajtali dotično takso.

— (Gospod stotnik Teodor Drenik) je prestavljen od našega domačega polka k 22. peš-polku baron Weber, kateri polk ima svoj nabiralni okraj v Trstu. V njem služijo večinoma Slovenci in slovanski Istrani.

— (Porotne obravnave.) Dne 21. novembra prično se pri ljubljanskej deželnej sodnji porotne obravnave. Obravnave vrstile se bodo tako-ie: 21. novembra: Troha Jera, umor (predsedoval bode deželne sodnije predsednik g. Grčar, zagovornik bode dr. Munda); 22. novembra: Zupanec Janez, goljufija (predsedoval bode nadsodnije svetovalec dr. Kaprec, zagovornik bode dr. Zarnik); 23. novembra: Grbec Matevž, težka telesna poškodba (predsedoval bode deželne sodnije svetovalec pl. Zhuber, zagovornik bode dr. Papež); 24. novembra: Kraševac Jakob, uboj (predsedoval bode deželne sodnije predsednik g. Grčar, zagovornik bode dr. Pfefferer); 25. novembra dopoldne: Jereb France, poskušano nasilstvo; popoldne: Lunar Tilh, nasilstvo (predsedoval bode deželne nadsodnije svetovalec Kaprec, zagovornik bode dr. Sajavec); 26. novembra: Delavec Matevž, rop (predsednik deželne sodnije svetovalec pl. Zhuber); 28. novembra: Semec Jožef, uboj (predsednik deželne sodnije predsednik g. Grčar); 29. novembra: Gregorec Jožef, uboj (predsednik deželne nadsodnije svetovalec g. Kaprec).

— (Imenovanje in premeščenje.) Okrajne sodnije pristav g. Josip Hauffen je premeščen na lastno prošnjo iz Črnomlja v Vipavo; sodnim pristavom za Črnomelj pa je imenovan dozdanji avskultant g. And. Ogorek. Okranje sodnije pristav g. Fran Mikuš je prestavljen na lastno prošnjo iz Kostanjevice v Mokronog; okrajne sodnije pristavom za Kostanjevico pa je imenovan dozdanji avskultant g. Ivan Nedog.

— (Tatu) zasačila je v soboto ljubljanska policija. Uže delj časa sem pritoževali

so se ljubljanski trgovci, da njihova pisma ne prihajajo na odposlani kraj. Poštno vodstvo je opozorilo mestno policijo, da sumi, da mora nekdo pisma krasti iz nabiralnikov. Policija je začela prežati in kmalu je bil sumnjiv mlad človek, 19 letni postopač Evald vitez Födransperg; opazilo se je, da se je le-ta v ponočnih urah večkrat in to jako dolgo mudil pri pisemenih nabiralnikih. Pet duij ga je dedektiv mestne policije zalezoval in tako tudi v soboto večer, ko je najprej poskušal pisma krasti v Gledaliških ulicah, pri nabiralniku zraven opalte. Tam se je zbal mimo hodečih ter jo potem naravnost vsekali na Mestni trg, proti nabiralniku, ki je tik glavne opalte. Tam ga je zasačil policaj, ko je iz nabiralnika ukradl dve pismi in dve dopisnici. Precej ga je odvel v zapor in ko je bil tam zaslišán, tajil je vitez Födransperg, da bi bil pisma kradel, temveč trdil je, da so ležala vrhu nabiralnika in da jih je od tam vzel. A hišna preiskava je pokazala, da vitez Födransperg uže dolgo krade pisma, kajti dobilo se je v njegovem stanovanji, na Tržaški cesti št. 28, mnogo nerabljenih, mnogo kolekovanjih mark, tudi dosti kuvertov z markami in brez mark. Vitez Födransperg je bil navdušen nabiralec mark in našli sta se pri hišnej preiskavi tudi dve pismi, katerih jedno je bilo namenjeno v London, drugo pa v New-york, obe polni mark. Včeraj so tega viteza izročili sodnji.

— (Pogorel) je kmetškemu posestniku v Tomišlji, Antonu Fistru št. 20, vezani kozolec, v katerem je bila shranjena mrva, žito in več kmetijskega orodja. Ogenj je uničil vse; škoda je okolo 1600 gld. Lastnik je bil zavarovan.

Telegram „Slovenskemu Narodu“.

Dunaj 15. novembra. Splošnega avstrijskega obrtnega shoda udeležilo se je 4000 obrtnikov z Dunaja in iz provincij. Vsi govorniki so govorili za jedinstvo mej obrtniki ne gledé na narodnost ali politično strankarsko stališče. Govorniki so ostro napadali dunajsko žurnalistiko in to mej živim odobravanjem občinstva. Govornik Leiter z Dunaja je izjavil na splošno odobravanje, da bode malo obrt uničila dobičkarija, sebičnost in oderuštvo židovske rase. Govornik Löblich obžaluje, da se je javno govorilo proti židom, a moral je utihniti zaradi gromovitih protestov. Resolucija o kratenji obrtne svobode, o ustanovi obrtnih in delavskih zbornic, o razširjenji volilne pravice in upeljavi varstvene

pognalo polje duševno; mladezen zbrala se je v jeden tabor navdušena za to, kar je krasno, krepostno in narodu koristno; pojedinci delovali so tudi samostalno. Na Kranjskem, v pokrajini nam posestrimi, prikazal se je učenjak velikan, Jarnej Kopitar, rodóm z Repenj pri Vodicih na Gorenjskem. Lani na 22. den meseca avgusta obhajali so naobraženi Slovenci, pa tudi prosti narod iz ondešnje okolice stoletnico, spominajoči se jegovih velikih duševnih zdelkov in jegovih čudovitih znanostij; ta učenjaški velikan razkril je staroslovenske jezikovne zaklade, iz katerih učeni slovanski svet zajimlje stalno podlogo na pravilni razvoj novjših slovanskih jezikov; Kopitar pokazal je po teh spomenikih lepo razvitost in pravilnost davnega golča slovanskega, kateri se je uže pred 1000 leti lahko meril z grščino in latinščino, a prekosil druge onda živeče govorne jezike po redkoj točnosti v sklanji, spregi

in besedji. Po njegovej zgodovinskej slovnici slovanskega jezika raznesel se je hrum obširnega čitanja in znanja Kopitarjevega; v tem delu kaže se naklonost jegova do slovanskega in poprek slovanskega naroda in jezika, vsaj v uvodu na strani XVII. te slovnice izdane v absolutističnej dobi piše:

„Pomislite, kaj bi moglo bilo postati iz tega velikanskega naroda pri enakem verstvu, enakem pismenem jeziku in — zakaj tudi ne pod jednim jednim glavarjem, recimo slovanskim Vladimirom“. Kopitar pisal je za učene in više na obražene možake. — Z mičnimi pesnimi in naukom prednjačil je Valentin Vodnik, prvi pesnik korotanske grane, budil ves razplamenjen za lepo in redno razvitje domače besede, zgenol mej drugimi ondašnjo dobo z budnico: „Ilirija“) oživljena“

*) Namesto „Ilirija“ lahko čitaš: Slovenija.

Napoleon reče:
Ilirija vstan!
Ustaja, izdiha:
Kdo kliče na dan?

Na delavnost opomina slovenske rojake
spevajoči:

Sreča te išče,
Um ti je dan,
Našel jo boš,
Ak' nisi zaspan.
Lenega čaka strgan rokav,
Palca beraška, prazen bokav.

Misel mu je rojila po možganih, ka Slovenci od prastarih časov prebivajo v sedanjih naših seliščih, vsled česar speva:

Od nekđaj prebiva tukaj moj rod,
Kdo ve za druž'ga, naj pove od kod.

(Dalje prih.)

carine (schutzzoll) se jednoglasno sprejme. Mnogo govornikov se je izražalo karajoče proti prejšnji vladi, nihče pa ni govoril proti zdanjej vladi.

Narodno-gospodarske stvari.

O kmetijstvu na učiteljskih in narodnih učiliščih.

(Konec.)

Izrek: „schuster bleibe bei seinen leisten“ sicer ni slovenski, ali istinit je pa vendar. Temu principu se narodi tem bolj ustavljajo, čim naobraznejši so. Vseučilišniki pripovedujejo, da medicino predava samo medicinec, dogmatiko samo teolog, pravoznanstvo samo jurist, klasično literaturo samo lingvisti; pa tudi pri rokodelcih se vidi ista konsekvencnost, ter kovač nikogar ne poučava v stolarstvu, tkanja ne uči klučaničar itd.

In ker je kmetijstvo najkoristnejši predmet znanosti, zato bi trebalo najstrožje paziti, da se posebno kmetijstvo prepušča le veščakom ekonomijske stroke in sicer posebno na učiteljskih, kjer je ravno kmetijstvo tolike važnosti!

Ako učiteljskim učitelj kmetijstva faktično ne more drugače predavati imenovani predmet, nego da jim jednostavno čita (risum teneatis!) kakovo knjigo, kako bi se li moglo pričakovati od abiturientov takšnega učiteljskega, da bodo oni v svoji praksi presezali svojega profesorja?! In ker „verba movent, exempla trahunt“, zato bodo narodni učitelji, dovršivši takovo učiteljsko, poučevali bodočega kmeta samo z besedami in kmeti, zapustivši takova narodna učiteljska, bodo konsekvencno poprijemali se boljšega nacionalnega kmetovanja tudi samo z — besedami!

Da se ogromna večina inteligencije tako indiferentno, da celo mrzlo drži nasproti narodnej prosveti, temu je uzrok to, da te ista še ni poučila v tistih dveh najnovejših znanostih, ki sta najglavnejša stebra narodnega naobrazovanja. Te dve znanosti sta: pedagogika in kmetijstvo.

Potrebe, koje je kolo časa 19. stoletja s seboj privrtilo, zahtevajo, da se narodno naobrazovanje reformira in organizira. To se po naprednih državah tudi godi, toda mnogi so prestopili iz jednega ekstreme v drugi. V prejšnjih narodnih učiliščih realije niso imele svoje pravice, mej tem, ko se v zdanjih (učiliščih) posebno s prirodznanstvom brez pravega cilja — docira.

Realije v zdanjih narodnih učiliščih imajo veleobširen namen: da sa mladina uzgoji intelektualno, estetično in moralno; toda pri vsem tem treba v ožir vzeti ne samo duševni, marveč tudi materijalni (praktični) cilj.

Morda noben izmed c. kr. dež. šolsk. nadzornikov ni tako dobro razumel prave tedenice novih šolskih postav, kolikor ravno velenjeni g. A. Klodič, kojemu je vis. ministerstvo izročilo več cilaj. provincij. Vsled tega je imelo c. kr. učiteljske uže 1869/70. š. leta za učitelja kmetijstva odličnega prof. g. Fr. Povšeta in ko se je ta zavod preselil v Koper, dobil je Povšetovo mesto prof. kmetijstva delavni g. Kristan. Vse to je delo dež. š. nadzornika Klodiča. Predavanje imenovanih dveh profesorjev je konkretno-praktično — strokovniško.

Prej ali pozneje se mora ustvariti izvrstna ideja zdanje napredne manjine kranski dež. zbora: da dobođe Ljubljana kmetijsko zavod, kjer bi se učili kmetijstva učiteljski, kakor so se v Gorici pod prof. Povšetom. Sicer pa bi bilo uže mnogo pomagano, da se pozove na ljubljansko učiteljsko veščak-profesor kmetijstva, kojemu naj se dačo potrebna učila za njegovo stroko.

Blaško Pernišek.

Tuji:

14. novembra:

Pri Slonu: Bartha, Tissen in Hirschfeld z Dunaja. — Nechwatal, Koffer in Neht iz Trsta.

Pri Malič: Giegl, Obser, Jast in Ritter z Dunaja. — Kavlac z Gradca. — Weiler iz Sigovora.

Dunajska borza 14. septembra

(Izvirno telegrafično poročilo.)

Enotni drž. dolg v bankovcih	76	gld.	80	kr.
Enotni drž. dolg v srebru	77	"	70	"
Zlata renta	93	"	85	"
1860 drž. posojilo	133	"	—	"
Akcije narodne banke	830	"	—	"
Kreditne akcije	358	"	50	"
Londou	118	"	55	"
Srebro	—	"	—	"
Napol.	9	"	37 1/2	"
C. kr. cekini	5	"	60	"
Državne make	58	"	—	"

Umetne

(595—7)

zobe in zobovja

postavlja po najnovejšem ameriškem sistemu v **zlatu, vulkanitu ali celulojdu** brez bolečin. **Plombira z zlatom** itd.

Zobne operacije izvršuje popolnem brez bolečin s prijetnim mamilom

zobni zdravnik A. Paichel,

poleg Hradeckega mostu, v I. nadstropji.

Dr. Sprangerjeve

kapljice za želodec,

priporočane od zdravniških avtoritet, pomagajo takoj, če ima človek krč v želodci, migréno, feber, ščipanje po trebuhu, zaslinjenje, slabosti, če ga glava boli, če ima krč v pr. ih, mastno zgago. Telo se hitro očisti. V bramorjih razpusti bolezensko tvarino, odvajajoč črve in kisline. Davici in tifusu vzamejo vso zlobo in vročino, če se zavživajo po 1/2 žličke vsako uro, ter varujejo nalezljivosti. Človeku diši zopet jed, če je imel bel jezik. Naj se poskusi z majhenim ter se prepriča, kako hitro pomaga to zdravilo, katero prodaja lekarnar g. J. Svoboda v Ljubljani, a flacon 30 in 50 kr. av. velj. (247—49)

Gastlov kri čistilen čaj,

to jako vplivno zdravilno sredstvo iz dobrih, nedražilnih, odprtje povzročujočih zelišč, odpravi vsako nabliranje žolča in zlez, oživlja prebavljalni aparat.

Gastlove posladkorjene kri čistilne kugljice

(škatljica po 30 in 50 kr.) (624—3)

so najbolj renomirano, najcenejše, pripravnejše sredstvo proti zaprtju, migreni, hemoroidom, krvnemu natoku, revmi in podagri, proti boleznim na jetrih in žolci, proti izpahnenju. Najboljše blato odpravlja — joče sredstvo za žene in otroke.

Pravi so oni preparati, ki nosijo firmo centralne zaloge: **Lekarna „pri obelisku“ v Celovei.** Zaloga v Ljubljani: V. Trnkoczy; v Postojni: A. Leban; v Kranji: K. Šavnik; v Logatci: Al. Skala; v Zagorji: A. Mihelič; v Semlinu: J. Straub.

NAJBOLJŠI

PAPIR ZA CIGARETE

JE

LE HOUBLON

FRANZOSKI IZDELEK.

!! SVARI SE !!

PRED PONAREJEVANJEM.

Ta papir je pravi samo tedaj, ako ima vsak list znamenje **LE HOUBLON** in vsak karton spodaj stoječe varstveno znamenje in signaturo.

Cawley & Henry

CAWLEY et HENRY, jedini fabrikantje PARIS.

(153—18)

Št. 2231.

(639—2)

Oznanilo.

C. kr. rudniško vodstvo v Idriji potrebuje za obajtanje ali dodelanje Terezijinega rova

400 kosov à 5·4 metrov in 600 kosov à 2·4 metrov dolgega hrastovega lesa.

Ta les mora biti ravnostebelen in na vseh štirih straneh ostrorobno obtesan, debelost tako živo obdelanega lesa mora natanko 30 centimetrov, njega širjava pa ne pod 30, sme tudi do 40 centimetrov iznašati.

Ves ta les mora v 4 mesecih, od začetka decembra tekočega, pa do konca meseca marca prihodnjega leta v štirih enakih delih, in sicer po 100 à 5·4 metrov in po 150 à 2·4 metrov dolgih kosov k Terezijinemu rovu v Idriji oddan biti.

Zapečaten, s primernim kolekom in z 10% varščino ali kavcijo previdene ponudbe ali oferti za ves ali pa za manjši del zgoraj omenjenega hrastovega lesa naj se do **dne 27. novembra t. l.** do 12. ure opoldne pri podpisnem c. kr. rudniškem vodstvu uložijo.

C. kr. rudniška direkcija v Idriji,

dné 7. novembra 1881.

C. kr. dvorni svetovalec:

M. V. Lipold m./p.

Vabilo k udeležitvi

dobitnih šans velike, od hamburškega mesta garantovane denarne loterije, v kateri se mora

9 milijonov 140.340 mark

v teku nekaj mesecev **gotovo** dobiti.

Novi, v 7 oddelkov urejeni igralni načrt ima mej 100.000 lozi **50.800 dobitk**, in sicer oziroma

400.000 drž. mark,

posebno pa

1 dob. à m. 250.000	3 dob. à m. 8000
1 " à m. 150.000	3 " à m. 6000
1 " à m. 100.000	55 " à m. 5000
1 " à m. 60.000	5 " à m. 4000
1 " à m. 50.000	109 " à m. 3000
2 " à m. 40.000	212 " à m. 2000
3 " à m. 30.000	10 " à m. 1500
1 " à m. 25.000	2 " à m. 1200
4 " à m. 20.000	533 " à m. 1000
7 " à m. 15.000	1074 " à m. 500
1 " à m. 12.000	100 " à m. 300
23 " à m. 10.000	29115 " à m. 138
	itd. itd.

Žrebanje dobitk je po načrtu uradno dočleno.

Za prihodnje prvo žrebanje dobitk te velike denarne loterije velja

celi orig. loz le 6 mark, ali gl. 3.50 av. bank.

pol orig. loza le 3 marke, ali " 1.75 " "

četrt " " ali " 90 kr. " "

ter se ti od države garantovani originalni lozi proti pošiljati svote v gotovini ali po nakaznici, ali pa proti povzetju zneska v najoddaljenejši kraje franko razpošiljajo. Manjše svote morejo se priposlati tudi v pisemnih markah.

Hiša Steindecker je v kratkem času svojim interesentom izplačala **velike dobitke** po mark **125.000, 80.000,** več po **30.000, 20.000, 10.000** itd. in je s tem pripomogla k sreči mnogovrstnih rodbin.

Uloge so v primerji velikim dobitkom jako neznatne ter se mora le priporočati, da se jedenkrat sreča poskusi.

Vsak udeleženec dobi pri naročbi uradni načrt, iz katerega se razvida razdeljenje dobitkov in dotičnih razredov, kakor tudi uloge, in po vzdigovanji dobitk oficijalni listek vzdignjenih števil.

Dobitki se izplačujejo točno pod državnim poročtvom ter se morejo na direktno vposlanje ali na željo interesentov z mojimi zvezami na vseh večjih tržiščih Avstrije izplačati.

Naročila naj se povratno in vsakako

pred 30. novembrom t. l.

zaupno pošljejo na **trdno staro tvrdko**

Josef Steindecker,

Bank & Wechselgeschäft, Hamburg.

P. S. Hiša Josef Steindecker — poznata kot solidna in rečna — ne potrebuje posebnih reklam; te zato izostanejo, na kar se čestito občinstvo opozarja. (604—4)